

ANTIKVARISK DOKUMENTASJON

Ungdommens Hus

Herman Grans vei 6

Innhold

1 Innledning.....	2
2 Sammendrag	5
3 Vernestatus – sentrale begreper.....	6
4 Områdets historie og områdebeskrivelse	6
5 Bygningen	10
5.1 Realia	11
5.2 Bygningshistorie	11
5.3 Bygningsbeskrivelse.....	16
5.3.1 Konstruksjon.....	16
5.3.2 Fasader	16
5.3.3 Interiør/planløsning.....	17
5.3.4 Uteområde	18
6 Verneverdier og anbefalinger.....	21
7 Kilder.....	22

1 Innledning

Historisk har offentlige byggeri ofte vært påkostet og prestisjetungt, kjennetegnet ved solide og varige materialer og høy arkitektonisk kvalitet. Tidligere privateide bygninger, også disse av svært høy kvalitet, har av ulike årsaker kommet i offentlig eie. Slik har kvalitet og historie sammen ført til at Bergen kommune nå eier en rekke bygninger med høy kulturhistorisk verdi.

Bergen kommune, ved Etat for bygg og eiendom, har satt i gang et omfattende arbeid for å få oversikt over vedlikeholdsbehovet og tilstanden på de kommunale bygningene, og iverksetter tiltak med sikte på å oppnå et alminnelig vedlikeholds nivå for alle eiendommene. For de verneverdige bygningene er dette også i tråd med nasjonale målsettinger for kulturminneforvaltningen. Et godt vedlikeholds nivå sikrer bevaringsverdier og fører samtidig til reduksjon i behovet for omfattende reparasjonstiltak. Dette betyr også at originalmaterialer og bygningsdeler i større grad kan bevares, fremfor å skiftes ut, og er derfor et godt kulturminnevern.

Våren 2015 har Byantikvaren dokumentert 32 kommunale bygninger med kulturhistorisk verdi. Bygningene har ulikt formelt vern. Dette skyldes flere forhold. De dokumenterte bygningene er likevel alle definert som verneverdige bygninger av Byantikvaren og bør forvaltes som det. Bygningene er i kategoriene barnehager, kulturbygg og administrasjonsbygg. Listen dekker ikke alle de kommunalt eide bygningene i disse kategoriene. Noen bygninger og bygningskompleks er nylig istandsatt, eller er under istandsetting, og faller derfor utenfor dette kartleggingsprosjektet. I samråd med Byantikvaren, har Etat for bygg og eiendom valgt ut bygningene med verneverdi innenfor de tre kategoriene og gitt Byantikvaren i oppdrag å lage enkle kulturhistoriske rapporter for disse. Rapportene inngår i eiendomsdatabasen for kommunale bygninger og som bakgrunnsmateriale for tilstandskartlegging av disse bygningene. Den bygg- og branntekniske tilstandskartleggingen er utført av eksterne konsulenter på oppdrag, med utgangspunkt i standard for tilstandskartlegging av verneverdige og fredete bygninger, og har gått parallelt med dokumentasjonsarbeidet. Innenfor tilgjengelig kapasitet og anledning, har Byantikvaren deltatt på en rekke av tilstandskartleggingene for å kunne bistå med informasjon og konkrete kulturminnefaglige råd vedrørende anbefaling av tiltak for brannsikring og vedlikehold.

Eiendommene representerer en bygningskatt for fellesskapet og viser hele spennet mellom internasjonale ikon og mer anonyme og tidstypiske bygninger, alle uttrykk for idealer og strømninger i sin samtid. I dokumentasjonsarbeidet Byantikvaren her har gjort for et stort antall bygninger, har det ikke vært mulig med grundige analyser eller kildesøk. Bestillingen har vært enkle rapporter som kan danne et bilde av de kulturhistoriske verdiene knyttet til den enkelte

bygningen, som et «føre var» ved planlegging og gjennomføring av tiltak. De kulturhistoriske rapportene er derfor ikke uttømmende for de enkelte bygningene, men baseres på tilgjengelige digitaliserte kilder, egne arkiver, litteratur, fagkunnskap og faglige vurderinger. Det er ikke gjort fysiske arkivøk i offentlige arkiv, og heller ikke bygningsarkeologiske undersøkelser. Det må derfor tas høyde for eventuelle feilkilder. En grundigere analyse kan være nødvendig dersom det skal gjøres mer omfattende tiltak på enkeltbygninger. Gjennom arbeidet har Byantikvaren fått god kjennskap til de enkelte bygningene. Rapportene gir noen overordnede anbefalinger og råd for hvordan de kulturhistoriske verdiene best kan ivaretas i hver enkelt bygning. Uten at konkrete tiltak er planlagt, er det likevel vanskelig å gi noe annet enn mer generelle anbefalinger basert på verneverdiene som beskrives. Vi vil derfor understreke at Byantikvaren gjerne bistår med råd når konkrete tiltak skal gjennomføres, slik at man sammen kan finne gode løsninger for både bruk, drift og vern. Vi vil i denne anledning også peke på Riksantikvarens veiledere som nyttige kilder til informasjon av mer bygningsteknisk karakter. (Se <http://www.ra.no/Veiledning>).

Følgende 32 bygninger er inkludert i dette dokumentasjonsprosjektet:

Barnehager	Administrasjonsbygg	Kulturbygg
Kalfarveien barnehage	Kommunehuset i Arna	Barnas Kulturhus
Kalmargaten barnehage	Kommunehuset i Eidsvåg	Ungdommens Hus
Nordnes bydelshus-Klosteret bhg	Kommunehuset på Nesttun	Danckert Krohn seniorsenter
Rosetårnet barnehage	Neumannsgt 1	Lysverksbygget (KODE 4)
Sletten barnehage	Strømgaten 10	Rasmus Meyers samlinger (KODE 3)
Indre Arna barnehage	Hagerupsgården	Gamle Norges Bank
Laksevåg barnehage	Gamle Brannstasjon	Latinskolen
Årstad Brannstasjon barnehage	Gamle Bergen Kretsfengsel	Schøtstuene
	Det gamle rådhus	Siljustøl
	Magistratbygningen	Troldhaugen
	Bergen rådhus	Landås hovedgård
	Manufakturhuset	
	Gamle Tinghus	

En god bruk hvor kulturminneverdiene legger premisser, er også et godt langsiktig vern av bygningene. På den annen side, vil også de kulturhistoriske verdiene i bygningene gi kvaliteter til den daglige bruken.

Rapportenes oppbygning er lik og basert på våre erfaringer med tidligere kulturhistoriske rapporter. Innledningsvis har de et sammendrag av rapporten, samt definisjon av sentrale fagbegreper. Dernest følger en kort områdebeskrivelse for å sette bygningene inn i en fysisk kontekst, før selve bygningen beskrives og settes i kulturhistorisk sammenheng. Rapportene avsluttes med en vurdering av verneverdier, faglige anbefalinger og kildeangivelser, samt eventuelt kartmateriale. Hvor omfattende de enkelte delene i rapportene er, vil avhenge av kildetilfang og betydning for forståelsen av den kulturhistoriske bygningen. En del fotomateriale er tatt med i rapportene som illustrasjoner. Vi har også et mer omfattende fotomateriale som vil gjøres tilgjengelig for Etat for bygg og eiendom.

Byantikvaren takker for oppdraget og ser frem til videre godt samarbeid i forvaltningen av disse bygningsskattene.

2 Sammendrag

Herman Grans vei 6 er opprinnelig en tysk mannskapsbrakke fra 2. verdenskrig. I dag fungerer bygningen som barnehage og aktivitetshus for ungdom. Innvendig er mye endret men brakken har i hovedsak bevart sin hovedform, beliggenhet, og uteområde. Brakken har verdi som en viktig del av et større okkupasjonshistorisk bygningsmiljø på Laksevåg, og bygningshistorisk verdi som bevart brakkebygg fra tyskernes typebyggeri.

Forlegningen i og ved Herman Grans Vei/Stadionveien var en marine-leir for ubåtmannskaper, i likhet med den tilsvarende leiren på Melkeplassen, og hadde navnet "U-Stützpunkt Lager Weddingen" etter en berømt U-båtkapteit (pers.med. Halvor Sperbund). Mange av brakkene ble revet like etter krigen og i dag er få bevart, blant dem mannskapsbrakken i Herman Grans vei 6.

Den samfunnshistoriske verdien til bygningen, må sees i sammenheng med mannskapsleirene på Melkeplassen, i Vågedalen og ubåtbunkeren Bruno på Laksevågsneset. Disse kulturmiljøene er betinget av, og vitner om, krigføringen med ubåter som var sentral under 2. verdenskrig.

Brakkene har også etterkrigshistorisk verdi da de har blitt brukt til boligformål og institusjonsbygg etter krigen på grunn av sin gode standard.

Kartlegging og registrering av gjenværende krigsminner fra andre verdenskrig er viktig kildetilfang og helt sentralt for forståelsen av okkupasjonshistorien. Denne kunnskapen er avgjørende for at fortellingene fra krigen kan knyttes til konkrete kulturminner. I dag er en stor del av de fysiske sporene fjernet, truet eller ikke kjent. Objekter fra okkupasjonstiden forteller blant annet om Bergens strategisk viktige posisjon under krigen. Krigsminner har klar verneverdi.

3 Vernestatus – sentrale begreper

Verneverdig At en bygning er verneverdig betyr at den er verdt å verne/bevaringsverdig/verdt å ta vare på fordi det har kulturhistorisk, arkitektonisk eller en annen type verdi. At bygningen er verneverdig innebærer likevel ikke at den har en juridisk vernestatus.

Vernet Når en bygning er vernet, har den en formell, juridisk vernestatus og kan ikke uten videre rives eller endres. En vernet bygning kan enten være regulert til spesialområde bevaring/hensynssone i en kommunal reguleringsplan eller fredet etter kulturminneloven (se dette). Noen bruker vern/vernet bare om det reguleringsmessige vernet og ikke om fredning, men "vernet" er egentlig en samlebetegnelse.

Fredet Ordene fredet og vernet brukes ofte om hverandre, men fredet brukes oftest om – og bør forbeholdes for - kulturminner som er fredet etter kulturminnevernets egen særlov, kulturminneloven. Ordet brukes slik i dette dokumentasjonsprosjektet. Kulturminner kan være automatisk fredet i kraft av sin alder ("fornminner" fra før 1537, stående bygninger fra før 1650 samt sunkne skip og samiske kulturminner som er eldre enn 100 år). Yngre kulturminner kan vedtaksfredes av Riksantikvaren. Dette krever en høringsprosess og et vedtak. Hvis et kulturminne av nasjonal verdi er truet, kan Riksantikvaren eller fylkeskommunen gå til midlertidig fredning mens fredningssaken utarbeides.

SEFRAK SEFRAK er et nasjonalt bygningsregister. Registeret skulle inneholde alle bygninger i Norge bygd før 1900. Mange steder er bygningene også evaluert med tanke på verneverdi. Registeret ble hovedsakelig utarbeidet mellom 1970- og 1990-tallet, men det ble aldri komplett, og noen steder pågår fremdeles registreringer. Navnet SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge, som er det organet som startet arbeidet med registreringen.

4 Områdets historie og områdebeskrivelse

Håstein gård, som omfatter området fra Solheimsviken til Nordrevågen nevnes for første gang i Munkelivs jordebok fra 1427 (Fossen 1984, s. 94). Likevel kan en anta at gårdsdrift strekker seg lengre tilbake enn dette, trolig til jernalderen. Gården skiftet navn til Damsgård i 1643 i forbindelse med eierskifte, og da ble trolig også det første huset oppført på det platået der Damsgård hovedgård ligger i dag. Området var preget av mindre gårdsbruk, husmannplasser strandsittere, og etter hvert flere lyststeder.

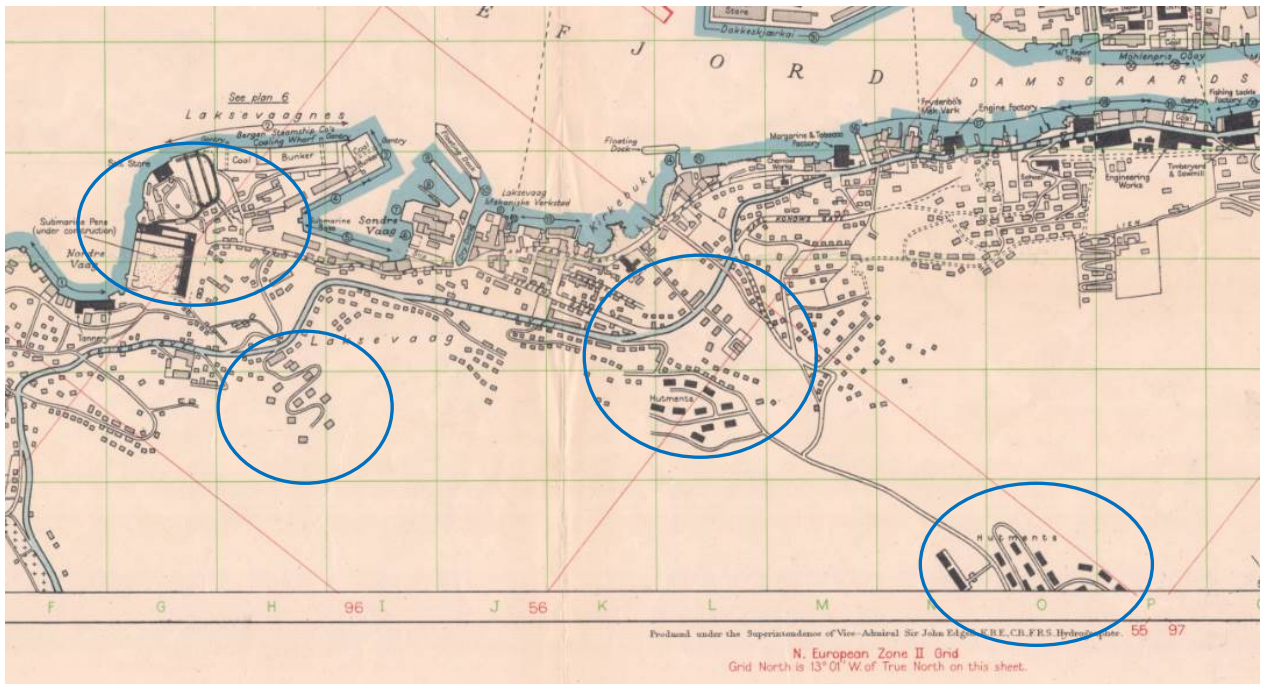
En ny type boligbebyggelsen vokste frem og spredde seg på Laksevåg som resultat av industrien som etablerte seg fra midten av 1800-tallet, og arbeidsplassene som da ble etablert. Sørevågen

var det tidligste og største industriområdet på Laksevåg. Her lå de store tre- og jernskipsbyggeriene sammen med annen industri, og en tidlig arbeiderforstad vokste frem i forlengelsen av industriforetakene. Disse bolighusene lå like vest for kirken og langs Damsgårdsveien ved Sørøvågen. Noe av denne tidlige arbeiderbebyggelsen er bevart. Verftene sysselsatte flere hundre mennesker, og verftsindustrien på Laksevåg var i en tid landets største. Den var langt opp til vår egen tid selve ryggraden i Laksevågs økonomi. Tilveksten økte på mellom 1910-1920. Omfattende boligreisning kom til i forlengelsen etter hvert som industriforetakene spredte seg, og folketallet vokste jevnt og trutt fra 2700 rundt 1900 til 25 000 i 1972.

Figur 1. Industribebyggelsen i Indre Laksevåg i 1955 (Skråfoto: Bergen kommune).

Utbruddet av 2. verdenskrig i 1940 førte til store forandringer i bygningsmiljøet på Laksevåg, både i form av utstrakt bygging av militære installasjoner, og ødeleggelse etter bombing. Bergen som ubåtby, med ubåtbunkeren Bruno på Laksevåg, var sentral for tyskernes krigføring i Nordishavet, hvor det gikk viktige forsyningslinjer til Sovjetunionen. Senere, når tyskerne mistet sine ubåtbaser i Frankrike, ble ubåtstøttepunktet i Bergen enda viktigere. Ubåtbunkeren på Laksevåg beskyttet ubåtene mens de fikk nødvendige reparasjoner. I forbindelse med ubåtbasen ble store mannskapsleirer bygget på Melkeplassen, Damsgård/Stadionveien og i Vågedalen (figur 2).

Figur 2. Utsnitt fra britisk etterretningskart, hvor ubåt-basen på Laksevågneset og i forlegningene i Vågedalen, ved Herman Gransvei og Melkeplassen, er markert (Kilde: UA 222-Bergen plan of Port&Town, Statsarkivet i Bergen).

Figur 3. Utsnitt fra etterretningsfoto tatt av et engelsk fly i 1941, som viser den tyske forlegningen ved Herman Gransvei og Damsgård (Jansonmarken) (TARA_ACIU_N_928_41541).

HISTORISK KART

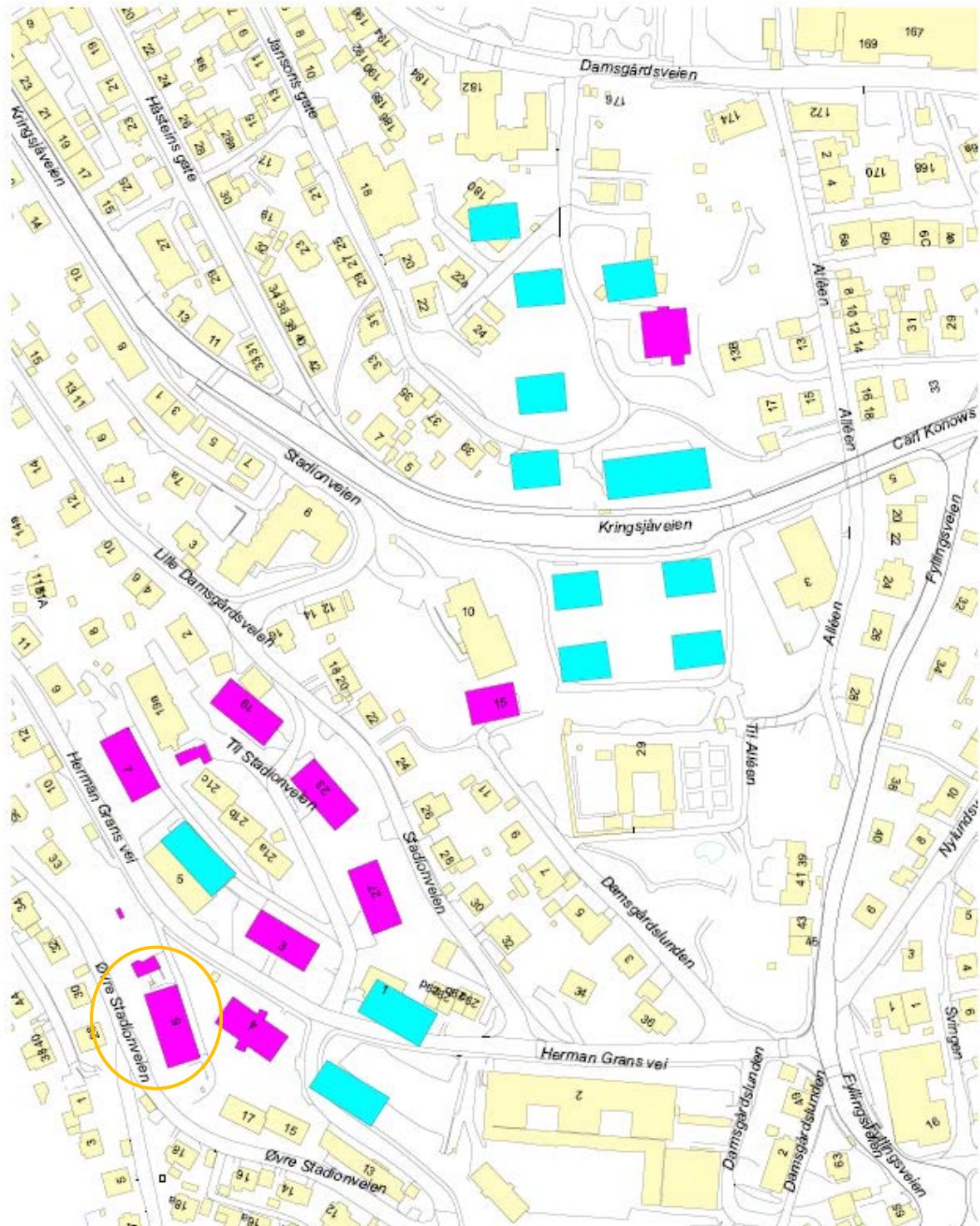
Byrådsavdeling for byutvikling, klima og miljø

Byantikvaren

Målestokk 1:2000

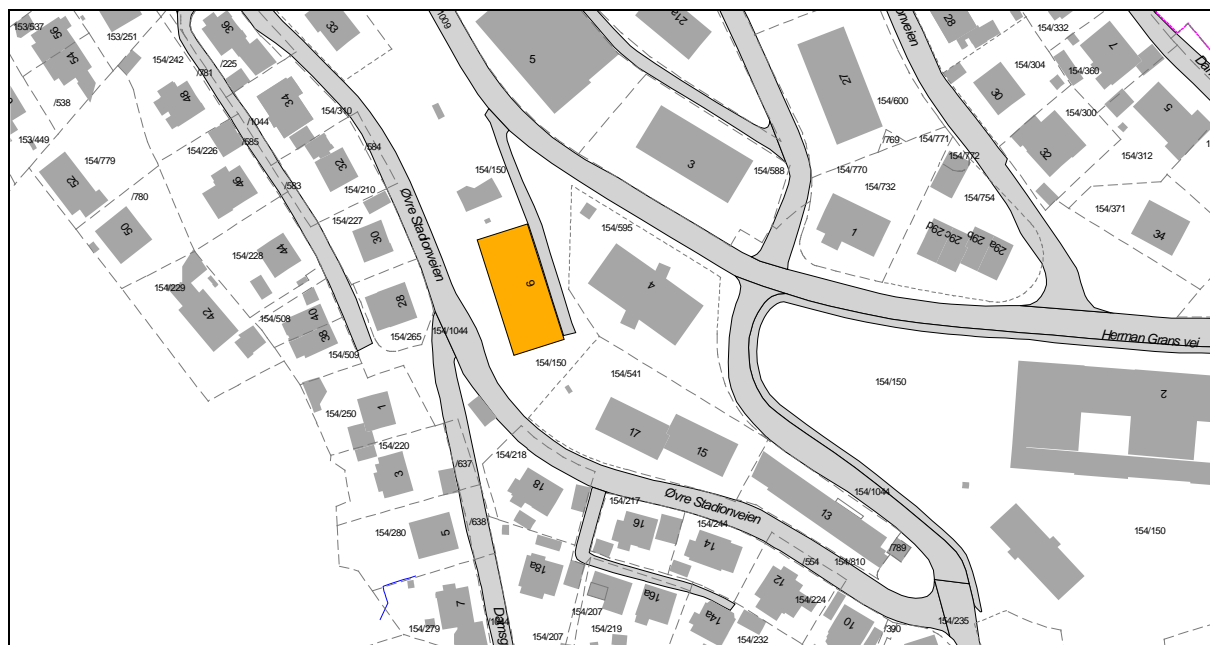
Dato: 30.04.2015

Kommentarer: Laksevåg BHG

Figur 4. Brakkene som i dag er bevart er markert med lilla farge, mens revne brakker er markert med turkis. Samtlige brakker på Jansonmarken nedenfor Damsgård hovedgård, ble revet like etter krigen (Kart: Byantikvaren 2015).

5 Bygningen

5.1 Realia

Byggeår:	1941
Adresse:	Herman Grans vei 6
Gnr./Bnr.:	154/150
Bygningsnr.:	14038493
Plan-ID:	ReguleringsplanID 40510000, ikrafttrådt: 05.10.1970 KPA planID 60910000, ikrafttrådt: 24.04.2013
SEFRAK-ID:	-
Askeladden-ID:	-
Vernestatus:	Verneverdig

5.2 Bygningshistorie

11. *U-boot Flotille* ble opprettet i mai 1942, og hovedkvarteret ble lagt til bergensområdet (pers.med. Paul Sedal). Dette medførte behov for flere forlegninger for ubåtmannskapene, og en rekke bygninger og tilfluktsrom/bunkere ble blant annet oppført ved Stadionveien på Laksevåg.

Figur 5. Mannskapsbrakken i Herman Grans vei 6 like etter krigen. Ukjent fotograf (Kilde: [ubb-bros-01644](#), Marcus, UiB).

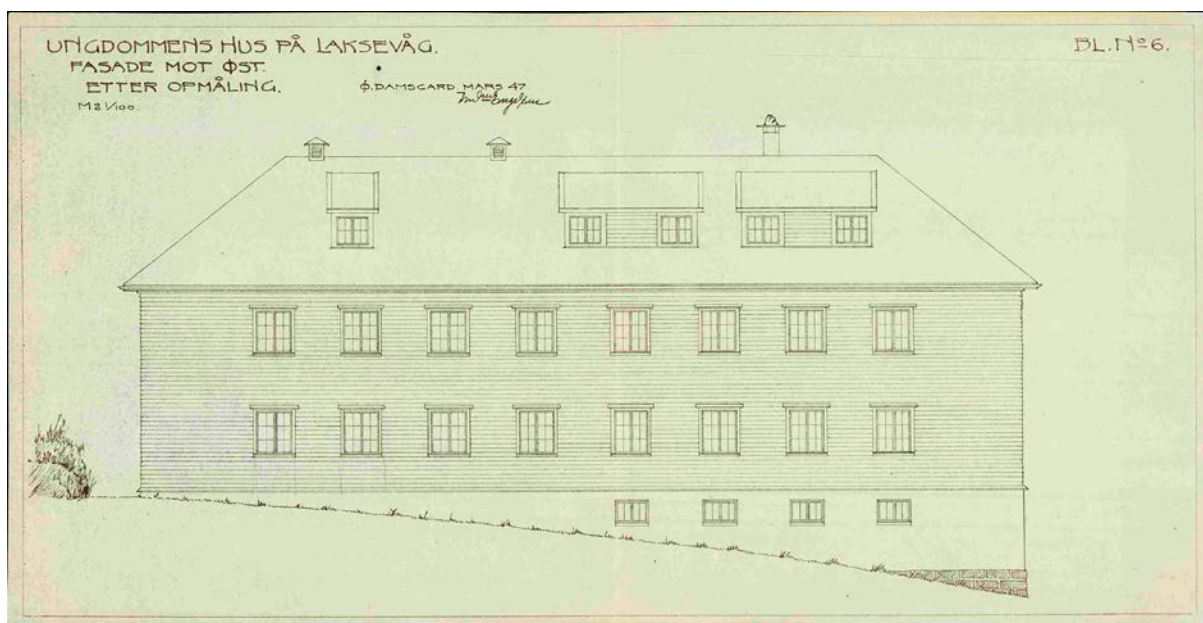
Forlegningen i og ved Herman Grans Vei/Stadionveien var en marine-leir, i likhet med den tilsvarende leiren på Melkeplassen, og hadde navnet "*U-Stützpunkt Lager Weddingen*" etter en berømt U-båtkaptein (pers.med.: Halvor Sperbund).

Bygningsmessig hadde leiren et antall "Haus", (altså ikke brakker, men hus/kaserner av vesentlig bedre standard enn brakker) benevnt ved nummer; Haus 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58. I tillegg fantes et "Kantinen - Gebäude" (ukjent hvilket av dem) samt et "Wirtschafts Gebäude mit Kabel - Verteiler".

Herman grans vei 6 var trolig et forsamlingslokale og messe både for mannskaper og offiserer. Her ble høytider og andre hendelser feiret. I tillegg var det trolig utfra uttrykket "Kabel-Verteiler" en sambands-sentral i kjelleren i bygget.

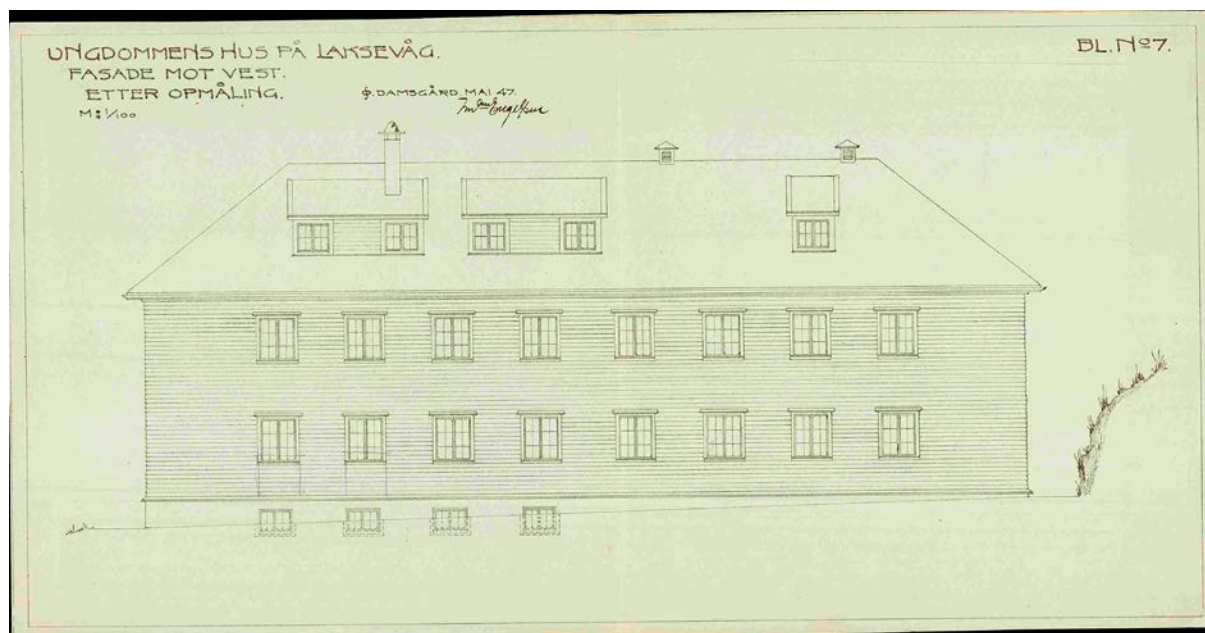
Mange av brakkene i leiren ved Stadionveien ble revet like etter krigen. Andre bevarte brakker fra leiren er Hermann Grans vei nr. 4, nr. 3, nr. 5 og nr. 7. Samtlige brakker, unntatt Herman Grans vei nr. 5, har til dels opprinnelige fasader, selv om alle har fått husmorvinduer og enkelte har fått panel-imiterende metallplater.

Som med bygningene i forlegningen på Melkeplassen, kan den eks-tyske bygningsmassen ved Stadionveien karakteriseres som "høystatusbygninger" etter datidens standard. Disse bygningene var blant de første som Direktoratet for fiendtlig eiendom overlot til daværende Laksevåg kommune. Hensikten var å skaffe midlertidige hjem for de mange familiene som hadde fått sine hus ødelagt under bombeangrepene. Slik fungerte den eks. tyske bygningsmassen ved Stadion til en slags gjennomgangsleir, inntil de berørte hadde fått bygd opp sine hus og hjem. I dag er de fleste av de gjenstående bygningene utleieboliger for Bergen kommune.

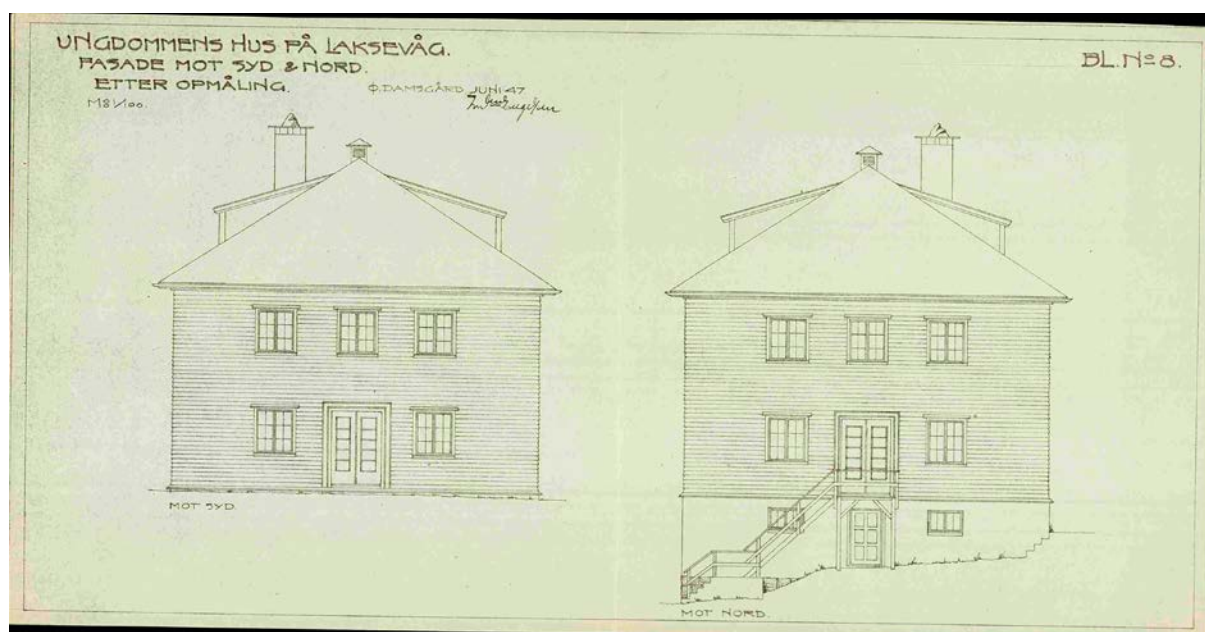

Figur 6. Opprinnelig fasade. Oppmåling av østfasaden til Herman Grans vei 6 i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

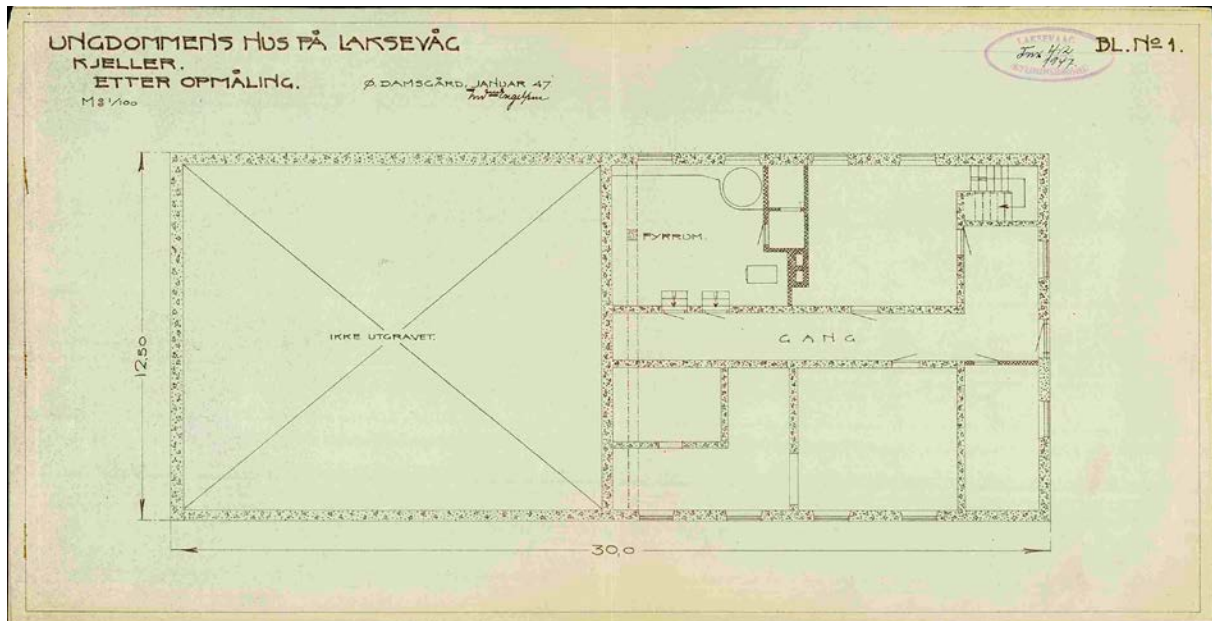
Hermann Grans vei nr. 6 er den største av bygningene i den opprinnelige forlegningen. Oppmålingstegninger frå 1947 viser at brakken ikke kan ha vært en ordinær mannskapsbrakke men har fungert som forsamlingshus i mannskapsleiren. I 1. etasje lå det blant annet en stor forsamlingshall i sørenden (fig. 10). Bygningen har etter krigen hatt, og har ulike funksjoner, bl.a. som daghjem, barnehage og ungdomshus. Blant annet ble den ombygget til daghjem ved arkitekt Engelsen i 1968. Nye ombygginger i 1978 og 1989. Den Internasjonale Barnehage tok i bruk 1. etasje i bygningen, samt utearealene, i 1984.

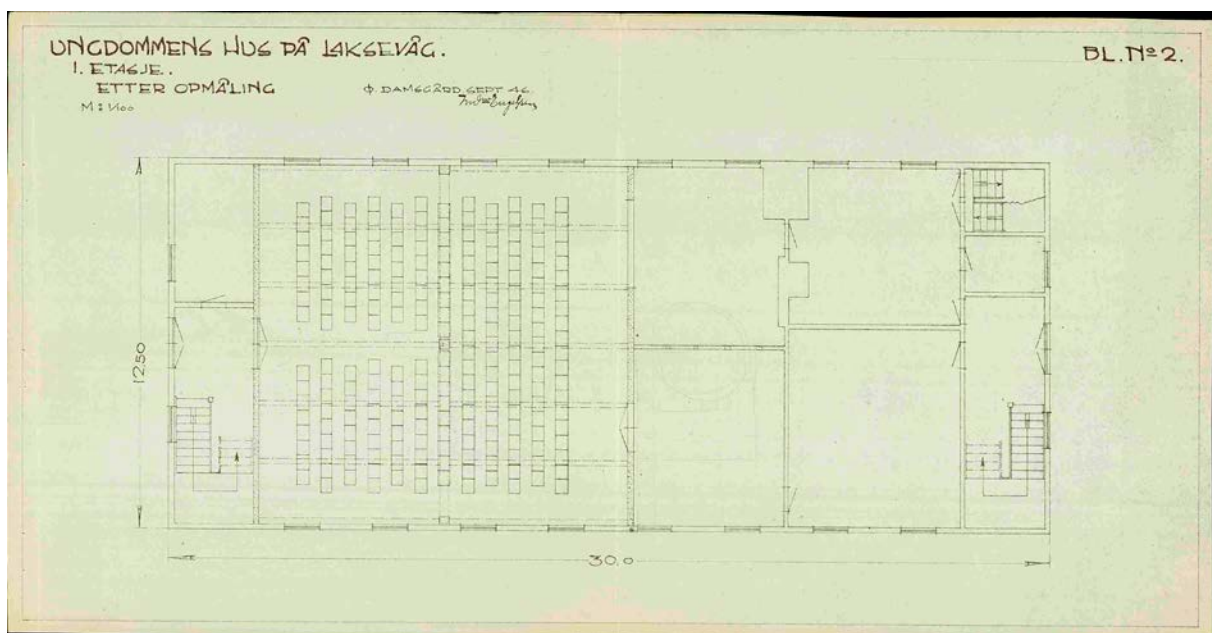
Figur 7. Opprinnelig fasade. Oppmåling av vestsiden til Herman Grans vei 6 i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

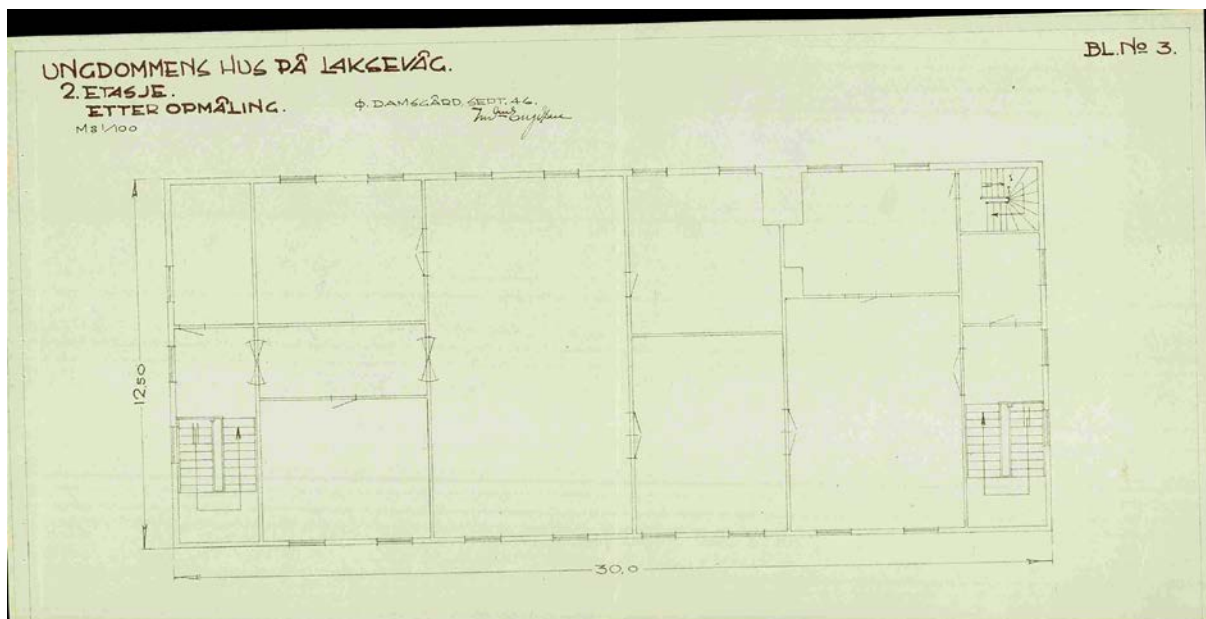
Figur 8. Opprinnelig fasade. Oppmåling av henholdsvis sør- og nordfasaden til Herman Grans vei 6 i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

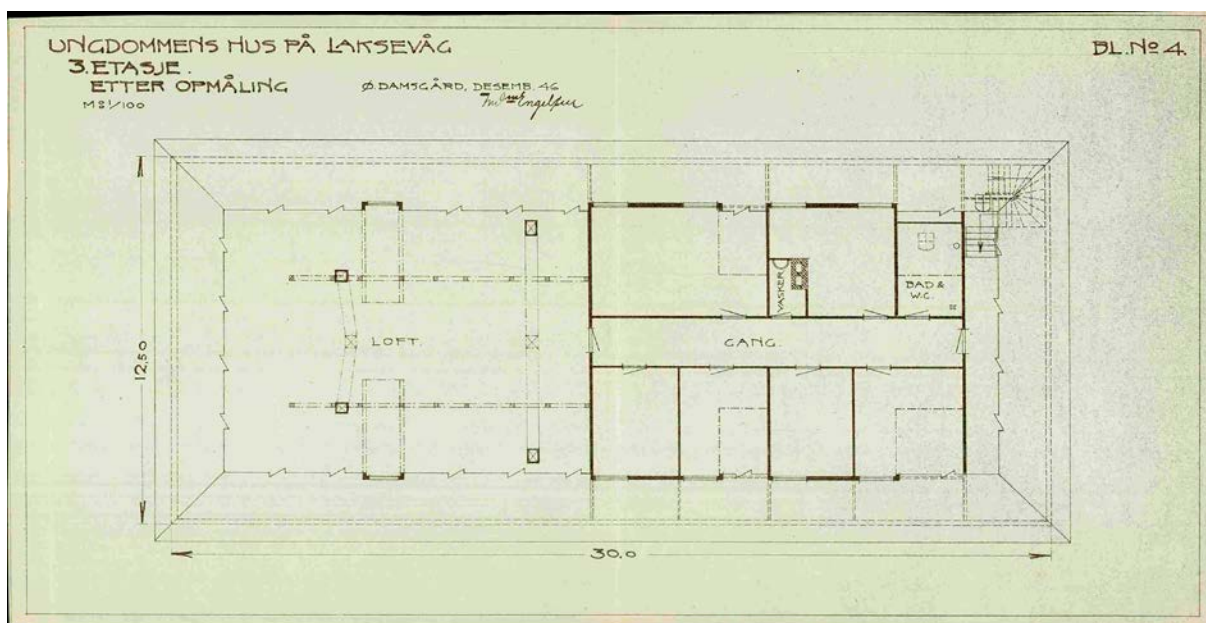
Figur 9. Oppmåling av kjeller i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

Figur 10. Oppmåling av 1. etasje i 1947. Den store forsamlings salen er i dag delt opp til flere rom som brukes av barnehage. Trapperommene i nord- og sørenden er bevart med originale rekkverk (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

Figur 11. Oppmåling av 2. etasje i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

Figur 12. Oppmåling av loft i 1947 (Kilde: Brakarkiv, Bergen kommune).

5.3 Bygningsbeskrivelse

5.3.1 Konstruksjon

Bygningen er en trebygning oppført i to etasjer med underetasje/kjeller i mur og råloft. Ytterveggene er isolert og består av bindingsverk i tre. Taket er som i de andre brakkene i området forsterket, og er et valmet sperretak i tre med betongpanner.

5.3.2 Fasader

Ytterveggene er isolert og består av bindingsverk i tre. Fasadene har beholdt sitt opprinnelige uttrykk med horisontalt panelkledning i tre. På taket er det seks arker med vinduer, to store og en liten på hver langside. Arkene er opprinnelig for bygningen og skiller den fra de andre brakkene i området som ble bygget uten.

Figur 13. Østfasaden til mannskapsbrakken i Herman Grans vei 6 i dag (Foto: Byantikvaren 2015).

Samtlige vinduer i bygget bortsett fra dem i sokkeletasjen, er husmorvinduer innsatt i forbindelse med rehabilitering. Opprinnelig var det tofagsvinduer med tre ruter i hver. På langsidene har samtlige vinduer sin opprinnelige plassering. I nordre gavlvegg er tre opprinnelige vindusåpninger fjernet, en i 1. etasje og begge i sokkeletasjen. Her er også det opprinnelige trappeløpet til 1. etasje revet og ett nytt av metall kommet til. Gavlsiden mot sør har gjennomgått relativt store forandringer. Til andre etasje leder en rampe av tre fra utearealene i barnehagen til en døråpning som opprinnelig har vært vindusåpning. I 1. etasje er begge vindusåpningene tettet og et redskapsskur ført opp vest for døråpningen, som er

hovedinngang til barnehagen. Selv om døråpningene i første etasje har sin opprinnelige plassering er dørblad og omforming skiftet.

5.3.3 Interiør/planløsning

Interiøret i bygningen er svært forandret fra sin opprinnelige form i forbindelse med rehabiliteringer og ombygginger til nye funksjoner. Det er gjort store forandringer i rominndeling i forbindelse med bruken av 1. etasje som barnehage og 2. etasje som aktivitetshus for ungdom. 2. etasje domineres av et stort forsamlingsrom. Kjøkken-, bad og toalettfasiliteter er oppgradert og brorparten av veggliv og himlinger er platet inn. Trapperommene i sør- og nordsiden av bygningen er opprinnelige og har trolig originale trapper og rekkverk.

Figur 14. Dagrom for småbarnsavdelingen til barnehagen i 1. etasje (Foto: Byantikvaren 2015).

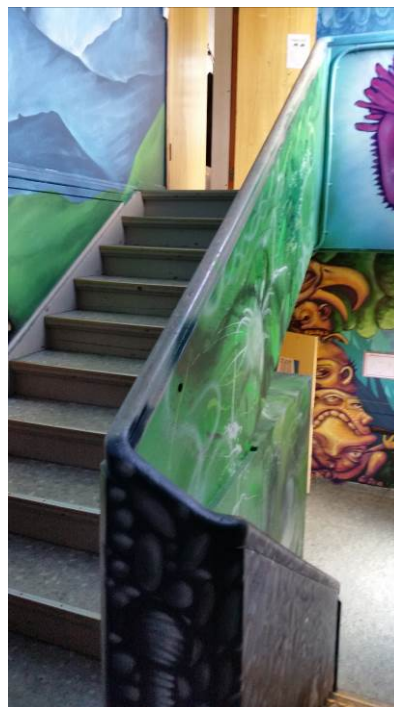
Figur 15. Forsamlingslokale i 2. etasje (Foto: Byantikvaren 2015).

Figur 16. Gangen i barnehagen i 1. etasje (Foto: Byantikvaren 2015).

Figur 17. Trapperom med opprinnelig trapp og rekkverk i sørenden av bygget (Foto: Byantikvaren 2015).

Figur 18. Trapperommet i nordenden er også opprinnelig men dekorert med gatekunst (Foto: Byantikvaren 2015).

5.3.4 Uteområde

På sør og østsiden av bygningen er uteområdet inngjerdet og møblert som lekeområde for barnehagen med benker og lekeapparater. Vestsiden er preget av bratt terreng og delvis utilgjengelig, mens på nordsiden er det tilkomst for kjøretøy via en bratt, asfaltert bakke.

Figur 19. Uteområdet til barnehage, på sørsiden av bygningen (Foto: Byantikvaren 2015).

Figur 20. Uteområdet til barnehagen på østsiden av bygningen er møblert med lekeapparater (Foto: Byantikvaren 2015).

Figur 21. På nordsiden av bygningen er det en tilkomst til et større dekningsrom i fjellet. Anlegget tilhørte den tyske mannskapsleiren og blir i dag benyttet av en motorsykelklubb. Fasaden til bunkeren har nylig blitt kledd inne med trepanel (Foto: Byantikvaren 2015).

Ca. 10 – 15 meter vest for nr. 6 finnes inn/utgangen til et større bunker/tilfluktsanlegg sprengt ut i fjell (fig. 21). Anlegget er i god stand, og benyttes p.t. som lokaler for en motorsykelklubb. Ca. 25 meter videre mot vest langs Hermann Grans vei finnes nok ett bunker/tilfluktsanlegg sprengt ut i fjell, men det vites ikke om dette har forbindelse med førstnevnte (fig. 22).

Figur 22. Ca 50 m nord for bygningen er det bevart en ny inngang med trappeløp til fjellanlegget (Foto: Byantikvaren 2015).

6 Verneverdier og anbefalinger

Kartlegging og registrering av gjenværende krigsminner fra andre verdenskrig er viktig kildetilfang og helt sentralt for forståelsen av okkupasjonshistorien. Denne kunnskapen er avgjørende for at fortellingene fra krigen kan knyttes til konkrete kulturminner. I dag er en stor del av de fysiske sporene fjernet, truet eller ikke kjent. Objekter fra okkupasjonstiden forteller blant annet om Bergens strategisk viktige posisjon under krigen. Krigsminner har klar verneverdi.

Mannskapsbrakken i Herman Grans vei har beholdt sin beliggenhet, og i hovedsak sin opprinnelige hovedform og uteområde. Den er en del av et større bygningsmiljø etter okkupasjonsmakten, og har bygningshistorisk verdi som bevarte brakkebygg fra tyskernes typebyggeri. Det er usikkert hvor mange slike brakker som finnes i dag, men denne typen brakker har vært svært vanlig under krigen. De har også etterkrigshistorisk verdi da de har blitt brukt til institusjonsformål etter krigen på grunn av sin gode standard.

De bevarte brakkene i Herman Grans vei og Stadionveien er et viktig kulturmiljø som reflekterer tyskernes aktivitet på Laksevåg. Brakkene, murkonstruksjoner, og de gjenværende bunkerstrukturene i området, har tydelig lesbarhet som krigsminnemiljø. Som kulturmiljø etter en tysk mannskapsleir er dette en av svært få bevarte brakkemiljø i Bergen, og i landet forøvrig. Miljøet har samfunnshistorisk verdi i kraft av å representere og reflektere historiske og samfunnsmessige hendelser og forhold, også i europeisk forstand. Den samfunnshistoriske verdien til kulturmiljøet må sees i sammenheng med ubåtbunkeren Bruno på Laksevåg, og disse kulturmiljøene er betinget av, og vitner om, krigføringen med ubåter som var sentral under 2. verdenskrig.

Anbefalinger

Bygningens hovedform og fasadeuttrykk med opprinnelig materialbruk og original vindusplassering bør ivaretas. Lite av interiørene er bevart, men trapperommene med trapp og rekkverk, synes opprinnelige og bør søkes bevart. I tillegg kan scenen i hovedoppholdsrommet i barnehagen være opprinnelig fra forsamlingslokalet i brakken, og bør søkes bevart. Det kan finnes opprinnelig interiør bak platekledde vegger. Ved en eventuell avdekking må disse dokumenteres, og bør bevares. Ta kontakt med Byantikvaren.

Murer som har tilhørt det opprinnelige uteområdet til brakkebygningen, samt inngangene til fjellanlegget på nordsiden, bør bevares.

Dersom det skal foretas endringer eller større rehabiliteringer, ber vi om at Byantikvaren kontaktes for å diskutere forslaget.

7 Kilder

- Paul Sedal og Halvor Sperbund.
- *Den tidlige offisersmessen – Willy Valentinsens vei 34*, Skrifserienr.:2013-10. Byantikvaren i Bergen.
- Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden: <https://askeladden.ra.no>
- Universitetet i Bergen, Billedsamlingen: <https://marcus.app.uib.no>
- SEFRAK
- BRA-arkiv
- Bygdebøker, byleksikon
- Historiske kart
- Byantikvarens Kulturminnegrunnlag
- Digitale ressurser, Bergen byleksikon,
- Billedsamlingen UIB, skråfoto, historiske flyfoto,
- Byarkivet, Statsarkivet
- Kommunedelplan for kulturminner 2010-2025, Stavanger kommune 2011.

BERGEN KOMMUNE

